

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

Оценка на бедността

През 2021 г. линията на бедност общо за страната е 504.33 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 532.4 хил. лица, или 22.1% от населението на страната.

1. Основни индикатори за бедност

	2017	2018	2019	2020	2021
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	351.10	351.11	413.04	451.00	504.33
Лица под линията на бедност - хил.	1665	1551	1586	1660	1532
Относителен дял на бедните - % от населението	23.4	22.0	22.6	23.8	22.1
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	44.8	45.2	42.2	41.7	44.3
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	29.2	29.5	29.6	29.9	31.5
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	8.2	7.7	8.1	8.0	7.4
Коефициент на Джини ¹	40.2	39.6	40.8	40.0	39.7

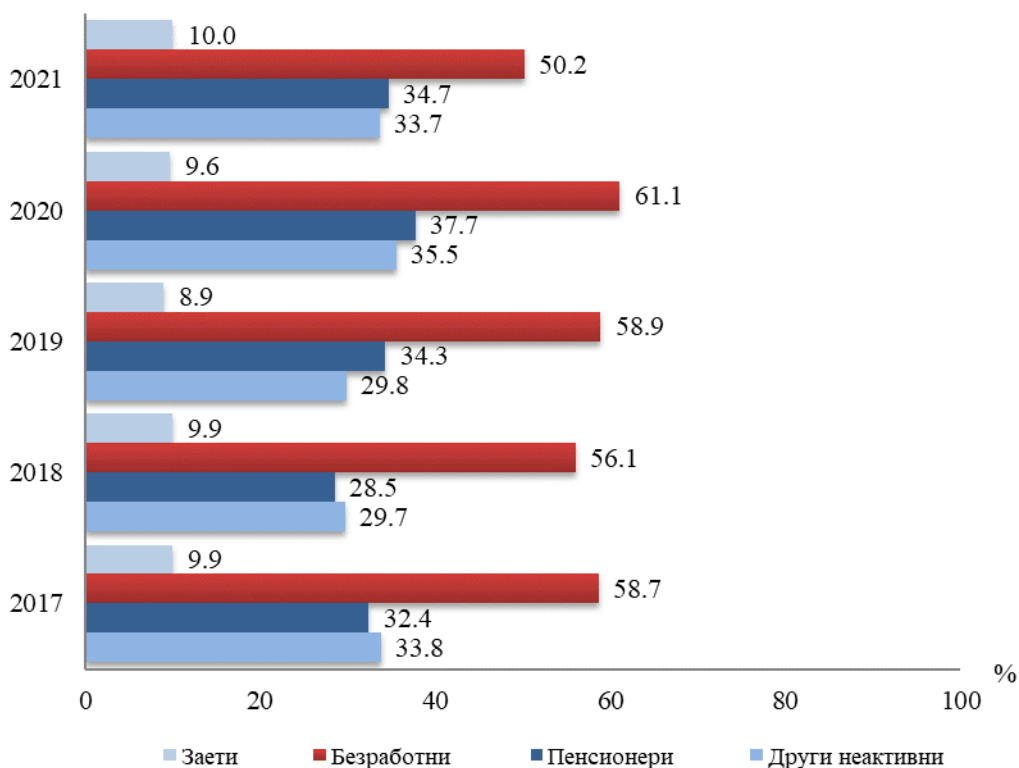
В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства с 11.8%, а относителният дял на бедното население намалява с 1.7 процентни пункта (табл. 1).

Същевременно обаче системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2021 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.1 до 31.5%, или с 9.4 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 44.3%, или с 22.2 процентни пункта.

Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда (фиг. 1). За целия период на наблюдение относителният дял на бедните е най-висок сред безработните лица (50.2% за 2021 г.), като рискът от бедност при безработните мъже е с 11.8 процентни пункта по-висок в сравнение с безработните жени.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Фиг. 1. Относителен дял на бедните по икономическа активност

През 2021 г. дялът на бедните сред заетите лица във възрастовата група 18 - 64 години нараства спрямо предходната година с 0.3 процентни пункта до 10.0%, като при работещите на непълно работно време рискът за изпадане в бедност е приблизително три пъти по-висок от този при работещите на пълно работно време (табл. 2). Същевременно рискът от бедност сред работещите жени е с 2.8 процентни пункта по-нисък от този при мъжете.

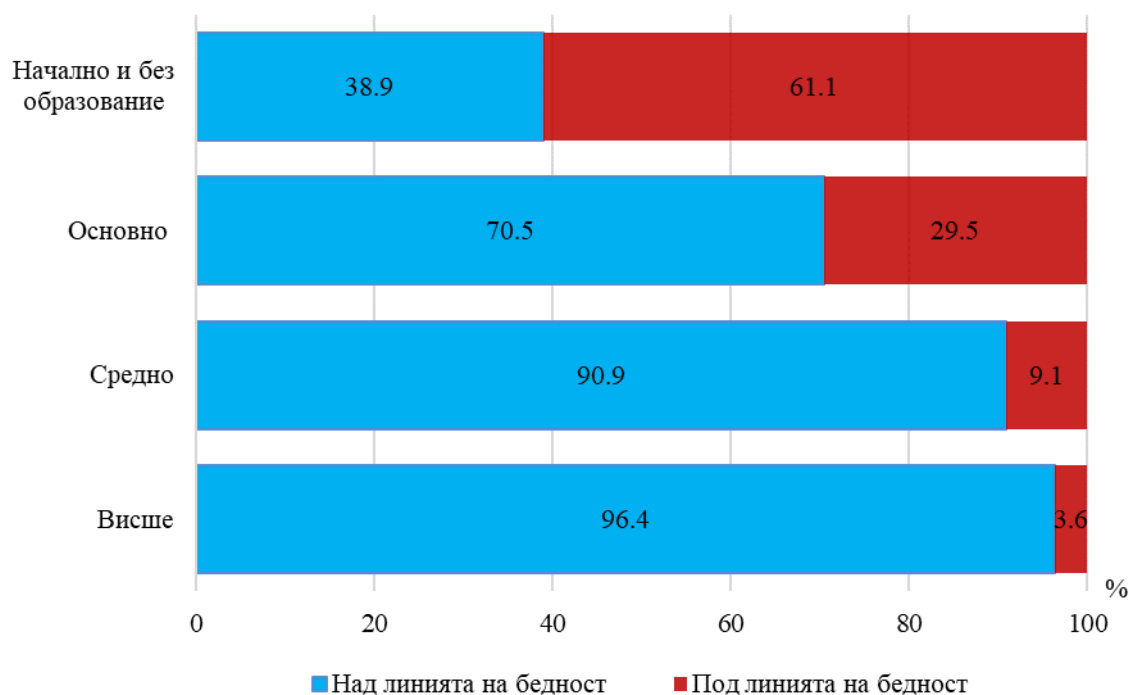
2. Относителен дял на работещите бедни (За лица във възрастовата група 18 - 64 години)

(Проценти)

	2017	2018	2019	2020	2021
Заети					
Общо	10.0	10.1	9.0	9.7	10.0
Мъже	11.3	11.5	9.7	10.6	11.3
Жени	8.4	8.6	8.2	8.5	8.5
Разпределени по вид заетост					
Пълно работно време	8.3	8.6	7.8	8.4	8.9
Непълно работно време	35.6	34.4	30.8	33.6	25.4

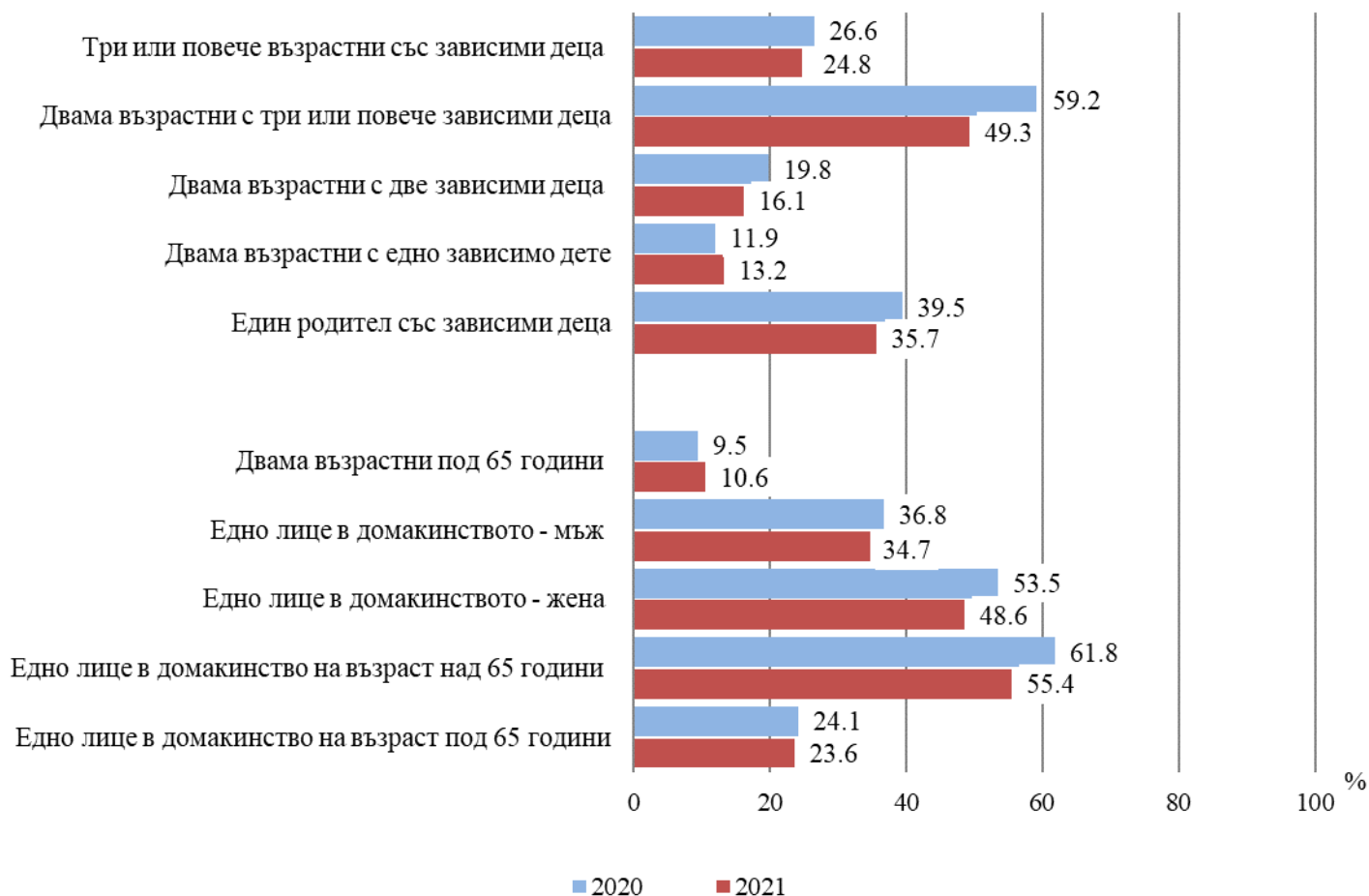
Образователното равнище оказва съществено влияние върху риска от бедност при заетите лица. Най-висок е относителният дял на работещите бедни с начално и без образование - 61.1% (фиг. 2). С нарастване на образователното равнище относителният дял на бедните сред работещите намалява два пъти за лицата с основно образование и над шест пъти за лицата със средно образование. Делът на работещите бедни с висше образование е най-нисък - 3.6%.

Фиг. 2. Разпределение на работещите лица по бедност и образование през 2021 година

Оценките на бедността в зависимост от типа на домакинството показват, че най-висок е относителният дял на бедните сред едночленните домакинства с лице на възраст над 65 години (55.4% за 2021 г.) и едно лице в домакинство - жена (48.6% за 2021 г.). Най-голямо намаление на риска от бедност през 2021 г. в сравнение с 2020 г. се наблюдава при домакинствата с двама възрастни с три и повече деца - с 9.9 процентни пункта (фиг. 3). Сред едночленните домакинства рискът от бедност при жените е с 13.9 процентни пункта по-висок отколкото при мъжете. Ако в домакинството живее едно лице над 65 години, рискът от бедност е с 31.8 процентни пункта по-висок от домакинство, в което живее едно лице под 65 години.

Фиг. 3. Риск от бедност по типове домакинства

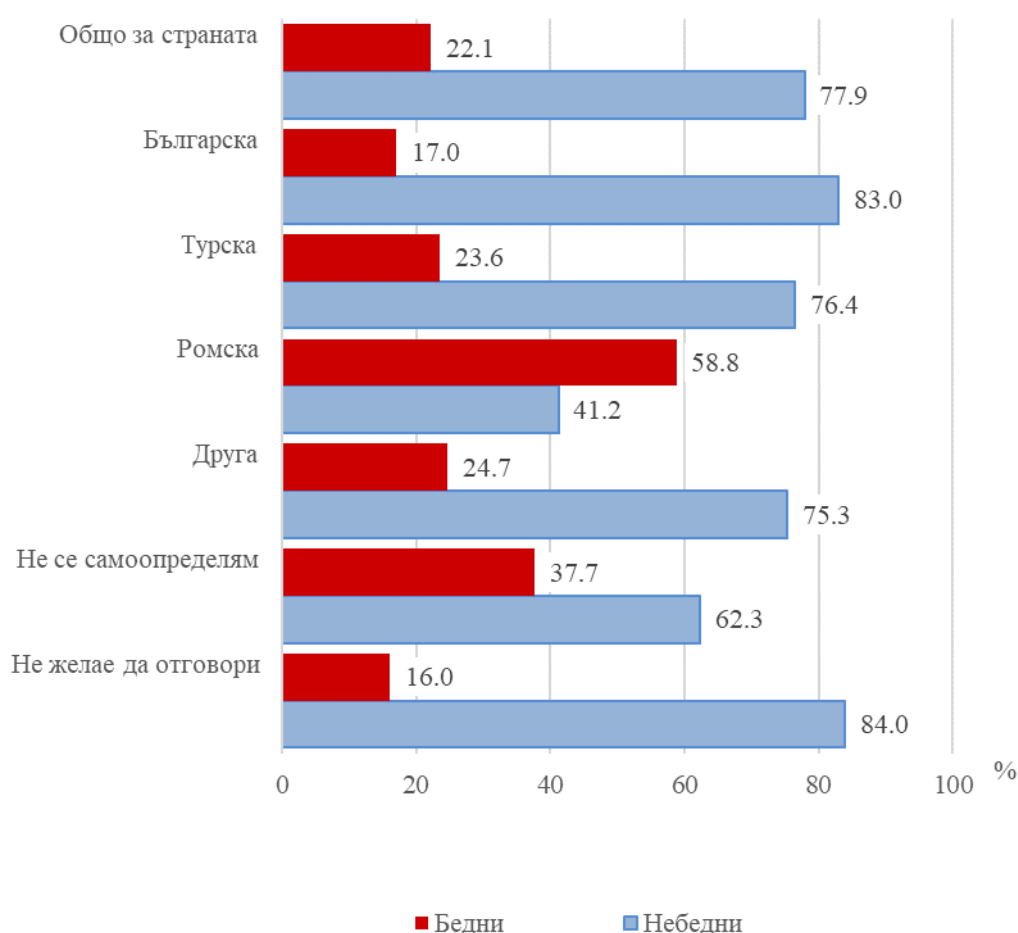
Оценка на бедността по етнически признак²

От 2015 г. към основния въпросник на изследването е добавен въпрос за етническата принадлежност на лицата в отговор на нарастващата нужда от информация, включително и оценки на бедността, за домакинствата по етнически признак. Анкетиранията лица сами определят етническата си група. Отговорът на този въпрос е доброволен, т.е. ако лицето не желае да посочи към коя етническа група принадлежи, се отбелязва отговор „Не желае да отговори“. Дадена е възможност да се отбележи и отговор „Не се самоопределям“, ако лицето не може да определи своята етническа група. Етническата група на децата се определя от родителите. Ако родителите имат различна етническа принадлежност, за децата се регистрира отговорът, който родителите определят по взаимно съгласие.

² Поради извадковия характер на изследването получените в резултат на обработката от изследването оценки на бедността по етнически признак са обременени с известна стохастична грешка. За определяне на стохастичната точност на основни показатели за бедност по етнически признак са изчислени стандартни грешки, коефициенти на вариация и интервали на доверителност, приложени към методологичните бележки (табл. 8).

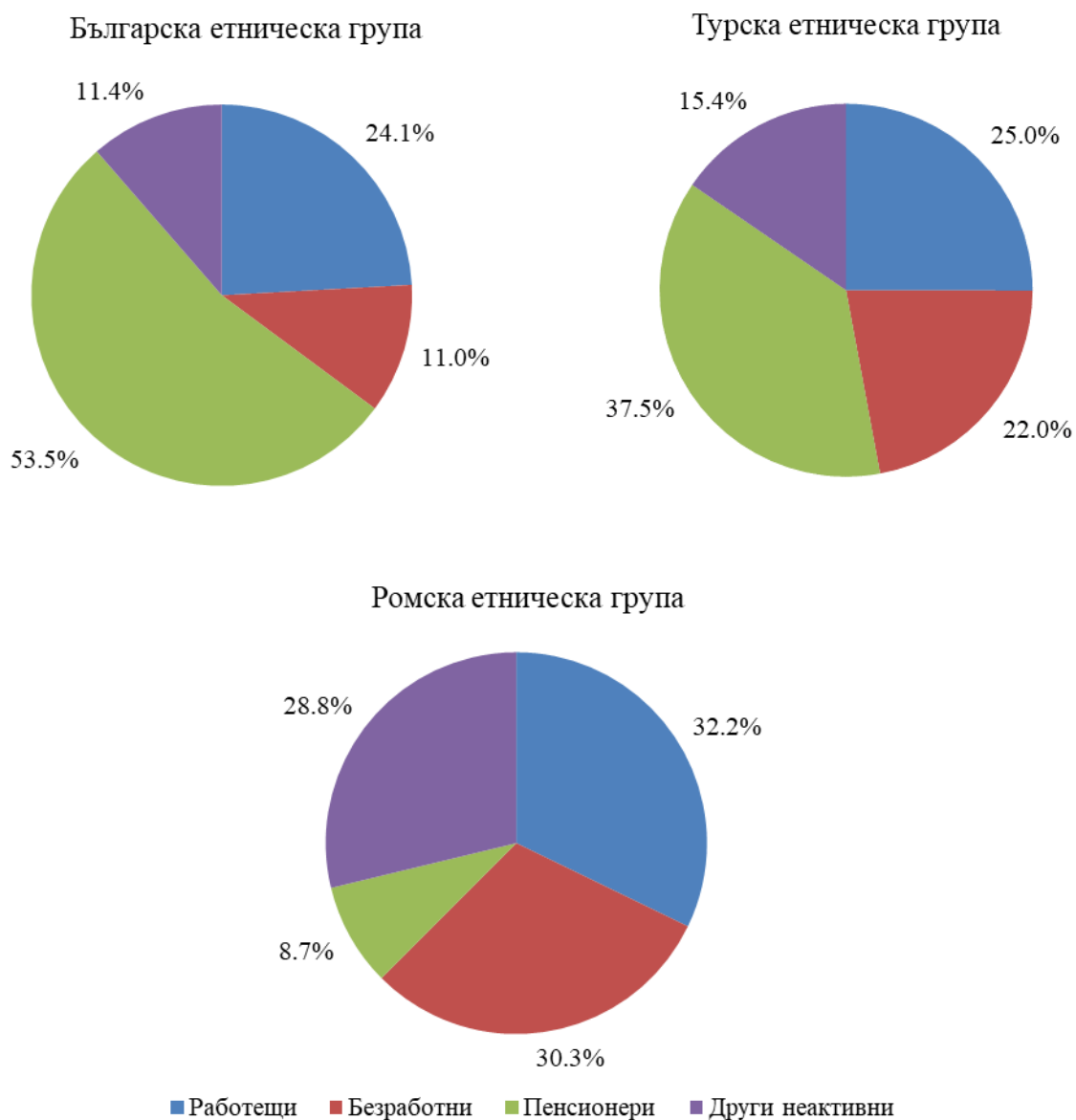
През 2021 г. най-висок е относителният дял на бедните сред лицата, самоопределили се от ромската етническа група - 58.8%, а най-нисък - сред лицата, самоопределили се от българската етническа група - 17.0%.

Фиг. 4. Разпределение на лицата в домакинствата по етническа принадлежност и риск от бедност през 2021 година

Наблюдават се съществени различия в разпределението на бедните от различните етнически групи според икономическата им активност (фиг. 5). Сред бедните от българската и турската етническа група преобладават пенсионерите (съответно 53.5 и 37.5%), докато при ромската етническа група най-висок е относителният дял на работещите лица - 32.2%. По отношение на безработните лица най-висок е относителният дял на бедните безработни сред ромската етническа група - 30.3%, при 22.0% от турската етническа група и 11.0% от българската етническа група.

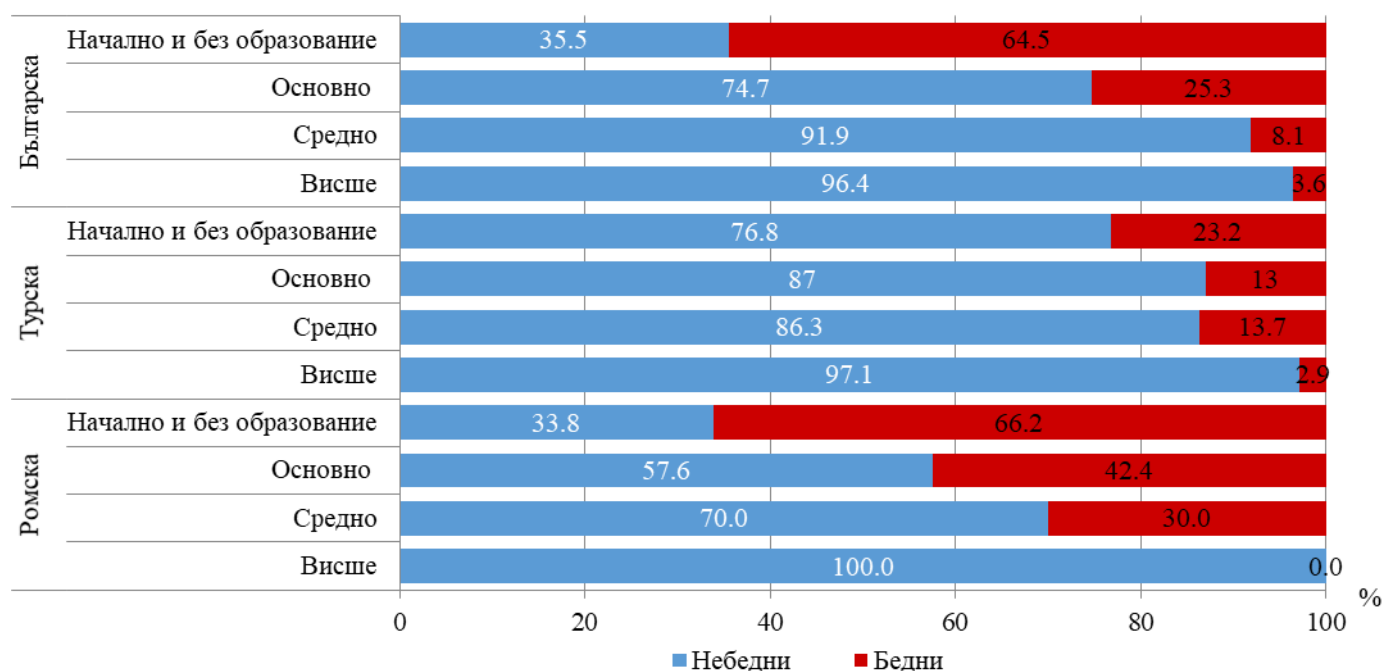
Фиг. 5. Относителен дял на бедните по икономическа активност и етническа принадлежност

Образователното равнище оказва силно влияние върху риска от бедност независимо от етническата принадлежност - и при трите основни етнически групи с нарастване на образователното ниво рискът от бедност за работещите лица намалява.

Рискът от бедност за лицата с начално и без образование е 18 пъти по-висок в сравнение с риска от бедност при лицата с висше образование за българската етническа група и 8 пъти за турската етническа група (фиг. 6). При лицата, определили се като роми - близо две трети от лицата с начално и без образование са бедни, докато при лицата с висше образование няма нито един беден.

Фиг. 6. Относителен дял на работещите лица по образование, риск от бедност и етническа принадлежност през 2021 година

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл.3).

3. Показатели за материални и социални лишения през 2021 година

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения – бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	2517495	36.4
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	2842714	41.1
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	1414484	20.4
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	1551951	22.4
Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	1642036	23.7
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	910294	13.1
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	2702055	39.0
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	535318	9.1
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	1629974	27.9
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	2010907	34.4
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	1453273	24.8
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	1067966	18.2
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за питие/хапване (вкл. в домашни условия)	912381	15.6

През 2021 г. 19.1% от населението живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя).

Ограниченията на лицата, свързани със задоволяване на определени нужди и потребности, се различават в зависимост от етническата принадлежност (табл. 4).

4. Относителен дял на лицата с ограничения през 2021 г. по етнически признак

(Проценти)

Въпроси към домакинството	Българска етническа група	Турска етническа група	Ромска етническа група	Други
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	31.5	41.2	71.7	43.6
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	35.2	53.3	75.5	56.1
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	16.9	19.1	47.3	41.2
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	19.0	13.4	54.4	23.8
Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	20.0	19.6	54.4	40.1
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	8.7	10.6	50.5	13.8
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	34.7	44.0	68.7	56.8
Въпроси към лица на 16 и повече години				
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	6.2	6.7	36.2	14.0
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	23.0	31.2	64.7	42.4
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	29.6	37.4	71.9	49.8
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	20.7	27.0	56.4	42.2
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	15.7	12.7	43.5	19.4
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиене/хапване (вкл. в домашни условия)	11.8	18.2	44.2	10.3

Ограничения в 7 от 13 показателя имат 13.6% от българската етническа група, 18.5% от турската и 61.3% от ромския етнос.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

До 2020 г. показателят се изчисляваше за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Ниската икономическа активност за домакинството се изчислява като съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове.

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

5. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, по възрастови групи и пол*

	2017	2018	2019	2020	2021
Общо 0 - 64 години - хил.	570.0	462.0	472.0	424.0	421.3
Относителен дял от населението - %	11.1	9.0	9.2	8.4	8.4
Мъже - хил.	300.0	245.0	244.0	218.0	210.5
Относителен дял от населението - %	11.5	9.3	9.3	8.4	8.2
Жени - хил.	270.0	217.0	228.0	206.0	210.8
Относителен дял от населението - %	10.7	8.6	9.1	8.3	8.6
Общо 18 - 64 години - хил.	403.0	333.0	336.0	294.0	293.7
Относителен дял от населението - %	10.3	8.5	8.6	7.6	7.7
Мъже - хил.	219.0	181.0	175.0	154.0	151.7
Относителен дял от населението - %	11.0	9.0	8.7	7.9	7.7
Жени - хил.	184.0	152.0	161.0	140.0	142.0
Относителен дял от населението - %	9.5	7.9	8.4	7.4	7.6

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

През 2021 г. в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 293.7 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 7.7% от населението, като спрямо 2020 г. относителният им дял нараства с 0.1 процентни пункта, а дялът на мъжете (7.7%) е с 0.1 процентни пункта по-висок от този при жените (7.6%).

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2021 г. 31.7% от населението, или 2 193.5 хил. лица, са били в риск от бедност и социално изключване (табл. 6).

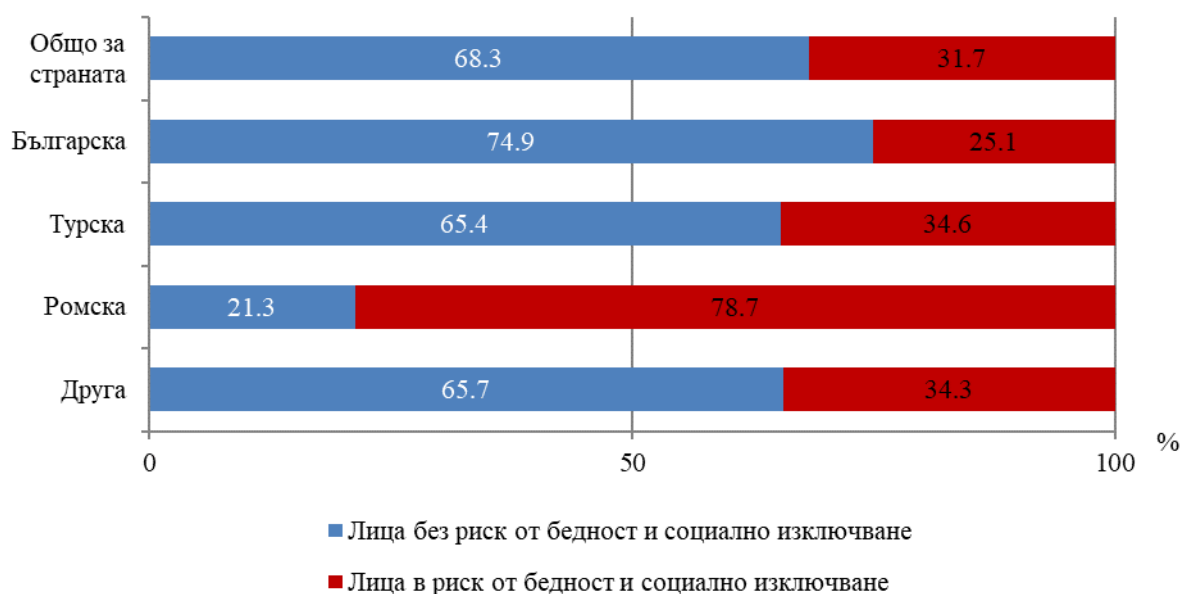
Стойността на показателя намалява с 1.9 процентни пункта спрямо 2020 г., повече при жените - с 2.0 процентни пункта, в сравнение с мъжете - с 1.8 процентни пункта.

6. Население в риск от бедност и социално изключване по пол*

	2017	2018	2019	2020	2021
Общо - хил.	2708.0	2343.0	2327.0	2340.0	2193.5
Относителен дял от населението - %	38.0	33.2	33.2	33.6	31.7
Мъже - хил.	1229.0	1046.0	1051.0	1052.0	984.0
Относителен дял от населението - %	35.5	30.5	30.9	31.2	29.4
Жени - хил.	1479.0	1296.0	1277.0	1288.0	1209.5
Относителен дял от населението - %	40.4	35.7	35.4	35.9	33.9

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

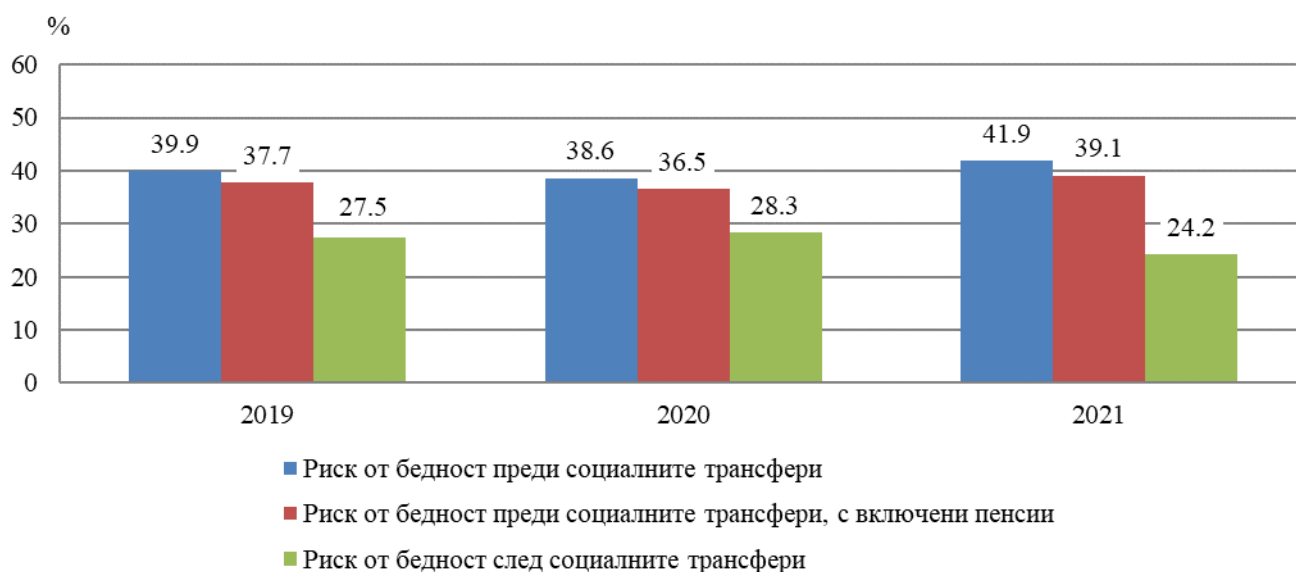
Фиг. 7. Население в риск от бедност и социално изключване по етническа принадлежност през 2021 година

Деца в риск от бедност и материални лишения

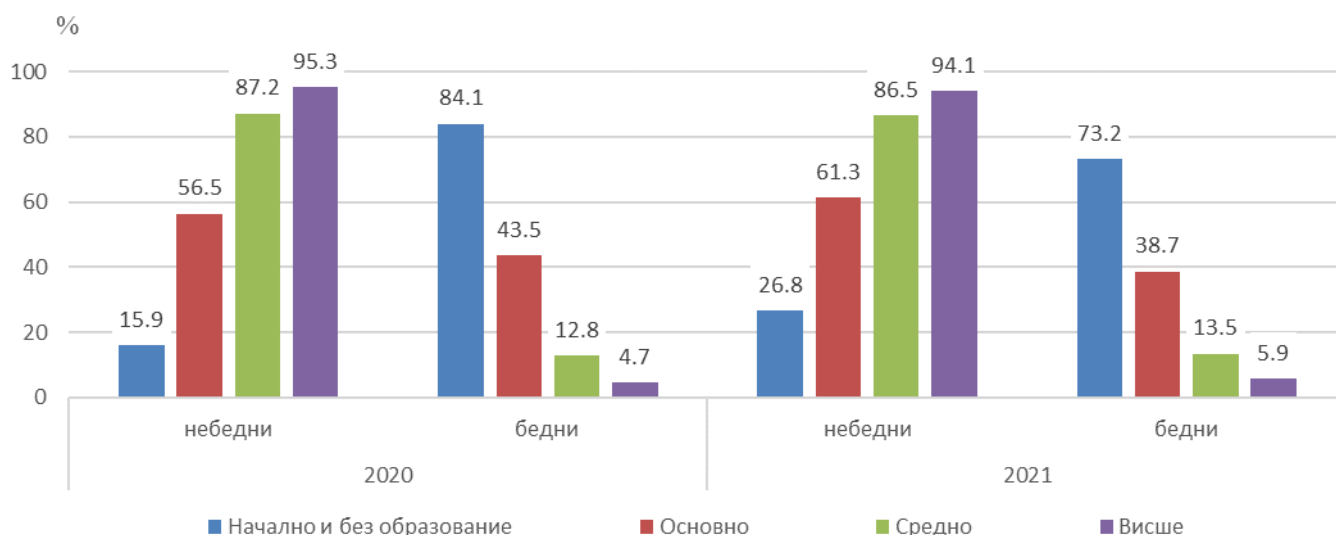
През 2021 г. 24.2% от децата на възраст 0 - 17 години в България са изложени на риск от бедност, или с 4.1 процентни пункта по-малко спрямо 2020 година. Социалните трансфери към домакинствата намаляват риска от бедност сред децата със 17.7 процентни пункта.

Фиг. 8. Равнище на бедност сред децата преди и след социалните трансфери

Достигнатата образователна степен и професията на родителите са важен фактор за бъдещото развитие на децата. По-високото образователно равнище дава възможност за по-широк достъп до пазара на труда и съответно до по-високо заплащане. През 2021 г. седем от десет деца (73.2%), чиито родители са с начално или без образование, живеят в бедност (фиг. 9). Приблизително 12 пъти по-малко, или 5.9%, са децата, чиито родители са с висше образование и живеят в риск от бедност. Рискът от бедност при децата в домакинства с родители със средно образование е два пъти по-висок от този при децата с родители с висше образование.

Фиг. 9. Относителен дял на децата в риск от бедност по образователна степен на техните родители

Материални лишения при децата

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2021 г. относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 36.0%, а за 2.5% от децата нито една потребност не може да бъде удовлетворена поради финансови причини. Близо една трета от децата (28.0%) не могат да си позволят почивка извън дома поне една седмица в годината (вкл. празници със семейството, гостуване при роднини, приятели, организирана почивка от училището и т.н.); екипировка за игри навън (колело, ролери, кънки и др.) - 26.7%, и редовни занимания с плуване, свирене на музикален инструмент, участие в младежки организации и др. - 23.2% (фиг. 10).

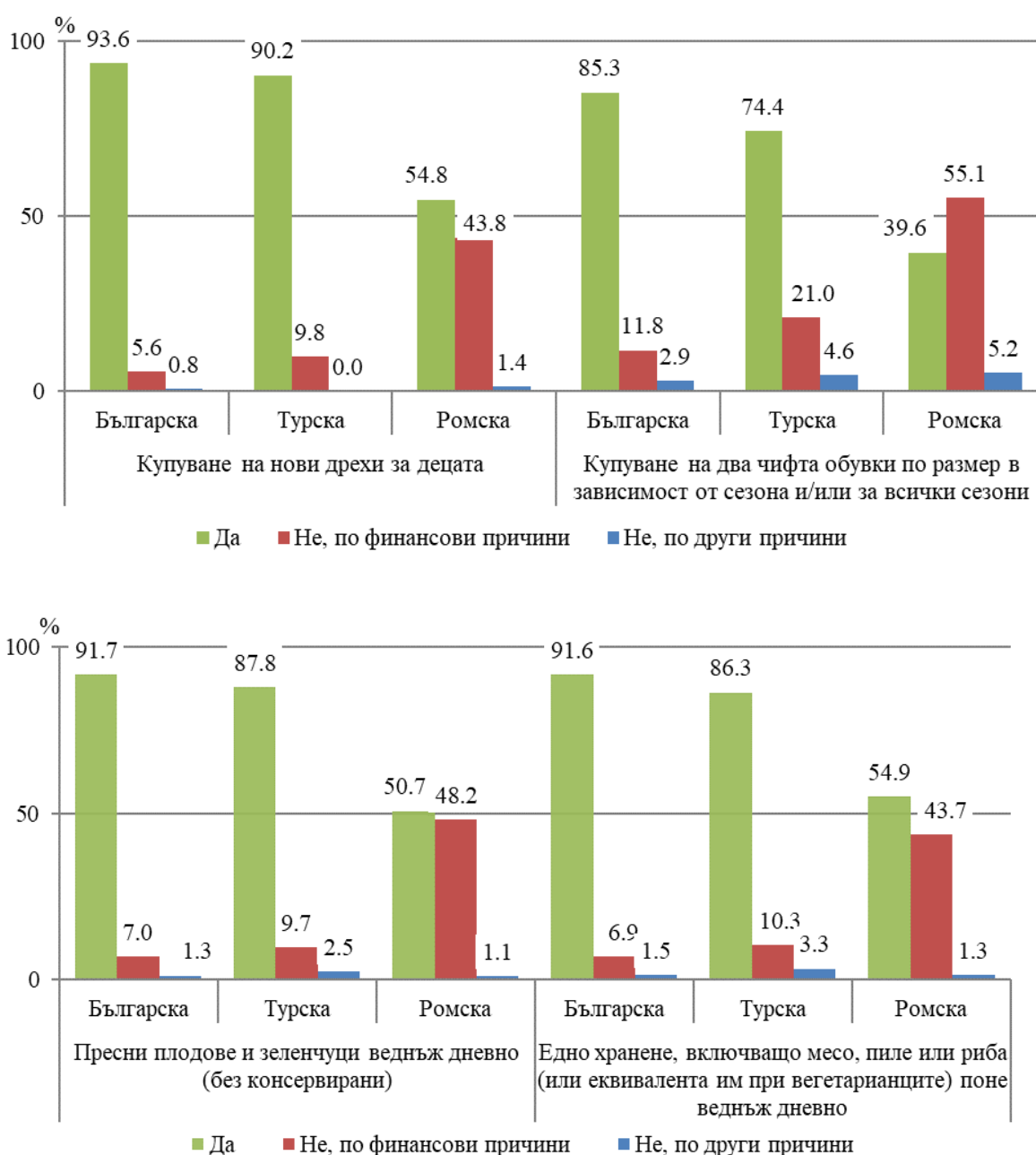
През 2021 г. 37.6% от децата с материални лишения живеят и в риск от бедност.

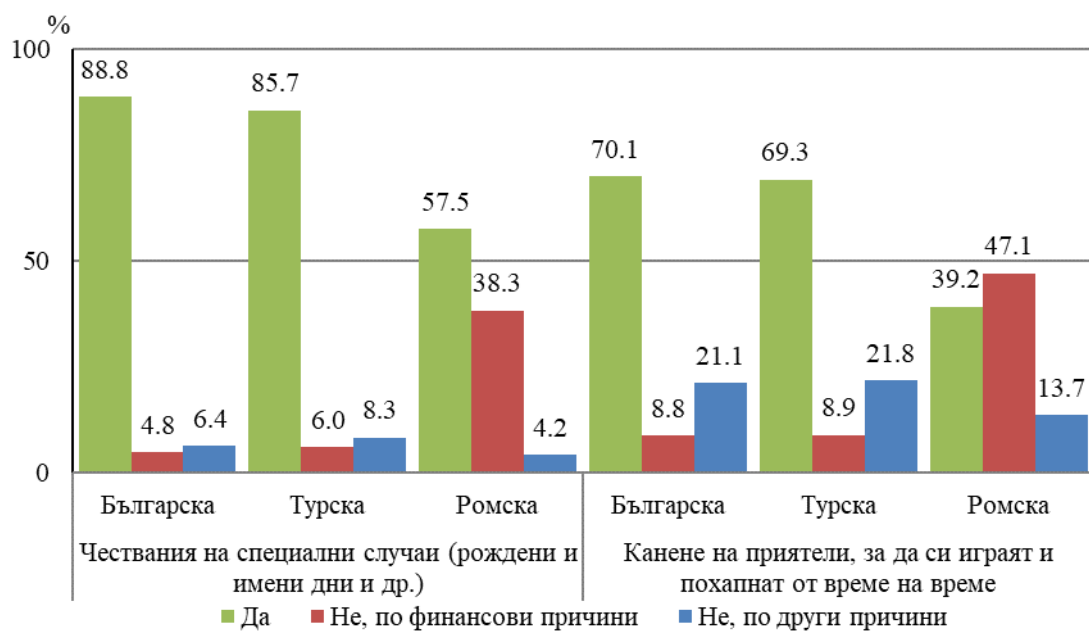
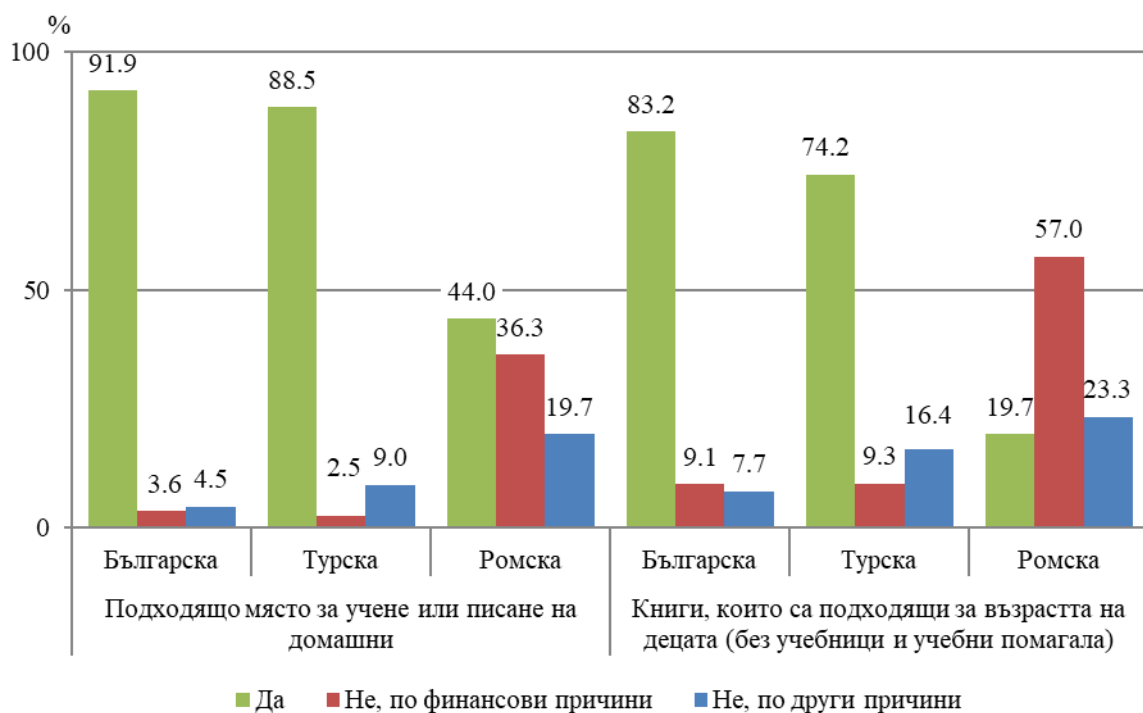
Фиг. 10. Материални лишения на децата през 2020 и 2021 година

Възможността да се осигурят определени потребности на децата се различава в зависимост от етническата принадлежност. През 2021 г. относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е, както следва: 26.30% от българската етническа група, 31.8% от турската етническа група, 90.3% от ромската етническа група и 45.0% от друг етнос. Нито една потребност на децата (ограничения за всички 13 показателя) не може да бъде осигурена за 0.9% от българската етническа група и за 11.1% от ромската етническа група, а за турската етническа група няма нито един случай. Около 21% от децата с материални лишения от българската етническа група живеят и в риск от бедност. За останалите групи относителните дялове са следните: 30.1% за децата от турската етническа група и 62.0% - от ромския етнос.

Фиг. 11. Материални лишения при децата по етническа принадлежност през 2021 година

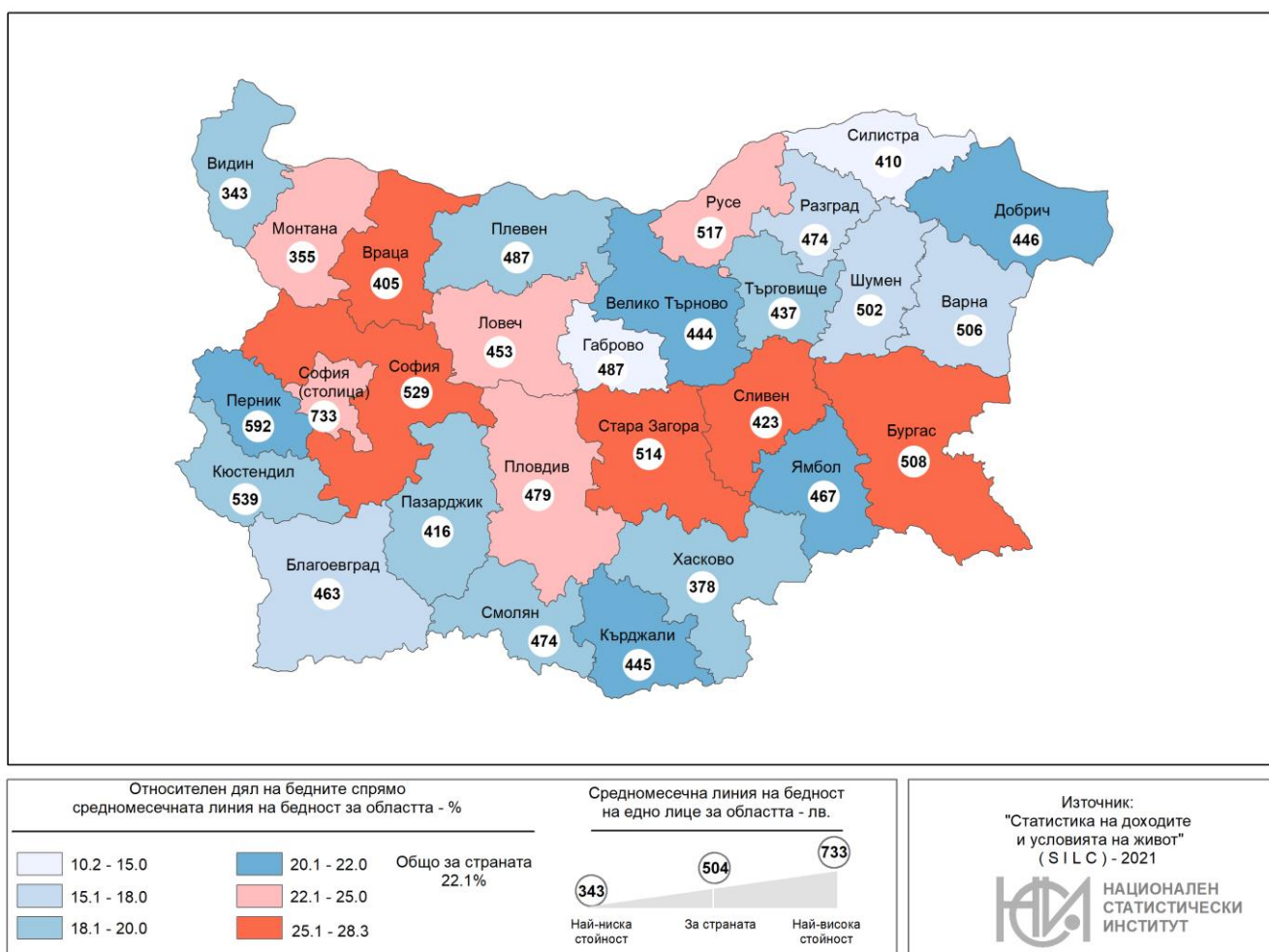

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

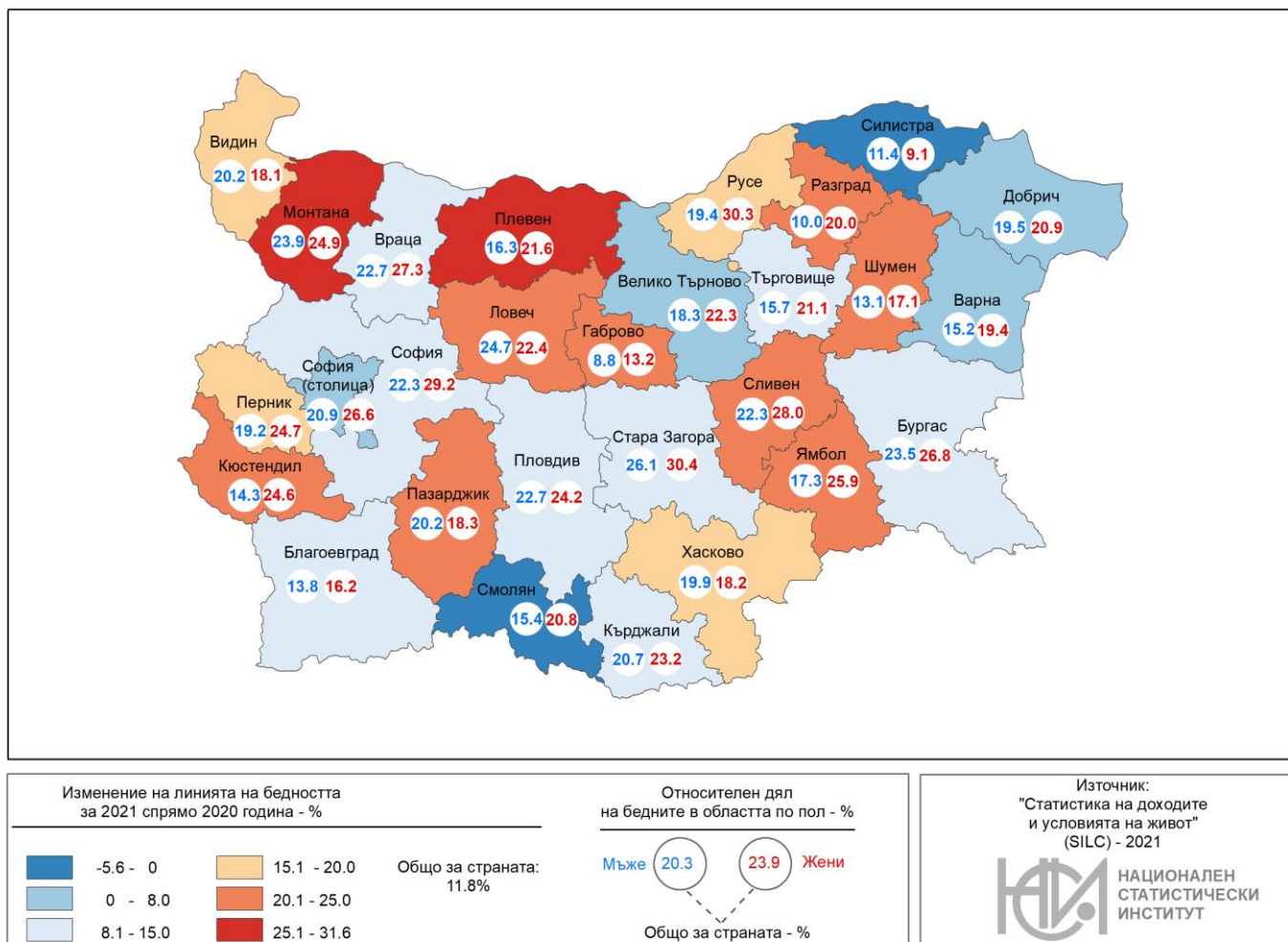
Фиг. 12. Линия на бедност по области през 2021 година

През 2021 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Монтана - съответно 343 и 355 лв., а най-високата - в област София (столица) (733 лв.), следвана от областите Перник (592 лв.), Кюстендил (539 лв.) и София (529 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 28.3%, София - 25.8%, Сливен - 25.2%, и Бургас - 25.2%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Силистра - 10.2%, Габрово - 11.1%, Благоевград и Разград – по 15.1%.

Фиг. 13. Изменение на линията на бедност за 2021 спрямо 2020 г. и относителен дял на бедните по пол и области

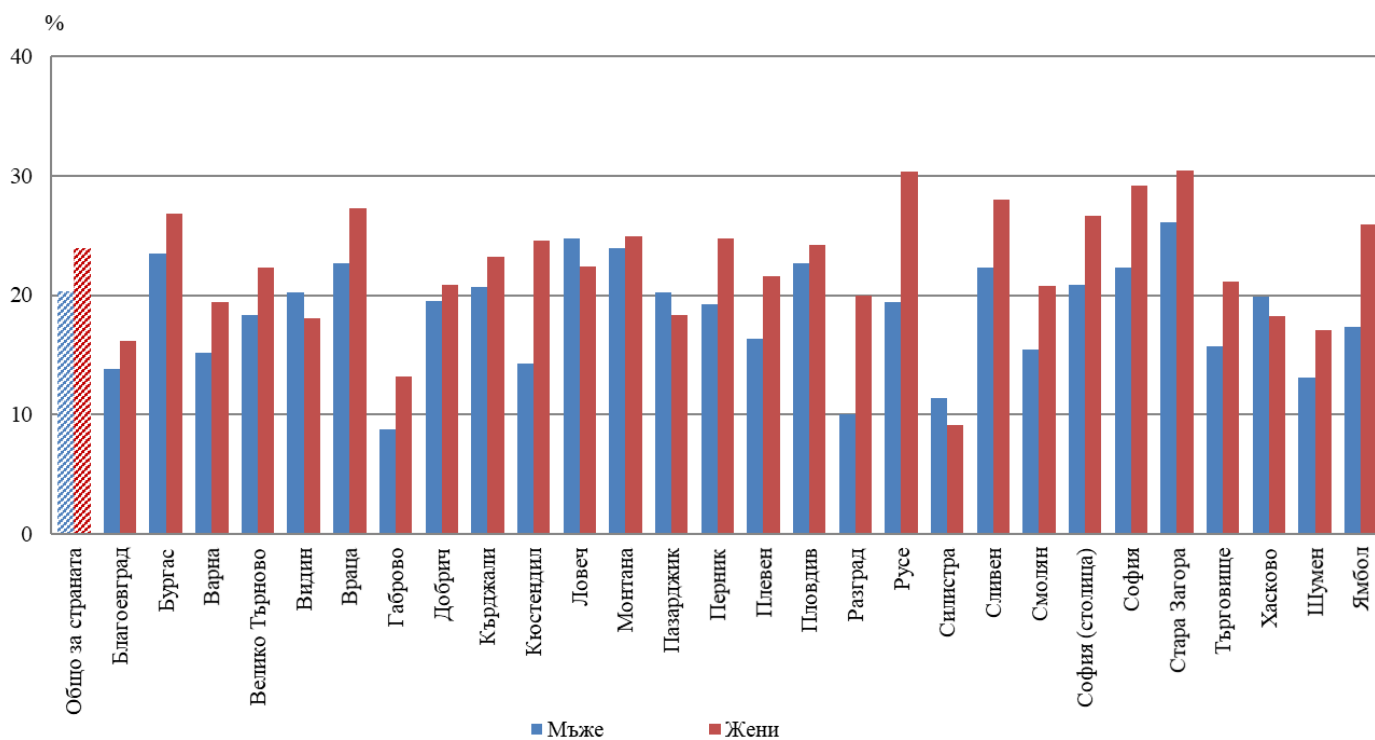

Линията на бедност за 2021 г. нараства спрямо 2020 г. в почти всички области. С най-голямо нарастване са областите Монтана (с 31.5%), Плевен (с 25.9%), Шумен (с 23.0%), Габрово (с 22.9%), Разград (с 22.7%) и Сливен (с 22.6%). Намаление в размера на линията на бедност спрямо предходната година се наблюдава в областите Силистра (с 5.6%) и Смолян (с 0.7%).

Област Габрово е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 8.8%, а с най-високо равнище е област Стара Загора - 26.1%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 9.1%, при 30.4% за област Стара Загора и 30.3% за област Русе.

В областите Русе, Кюстендил, Разград, Ямбол, София, София (столица), Сливен, Перник, Търговище, Смолян и Плевен относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В пет области - Силистра, Ловеч, Видин, Пазарджик и Хасково, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 14. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2021 година

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2021 г. включва 9 112 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

МСКО 0 - Предучилищно образование

МСКО 1 - Начално образование

МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование

МСКО 3 - Средно образование

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование

МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)

МСКО 7 - Висше образование (магистър)

МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки (табл. 7, 8 и 9):

7. Оценки на някои основни показатели през 2021 година

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Доверителен интервал	
			95% долна граница, в проценти	95% горна граница, в проценти
Население в риск от бедност и социално изключване - нова дефиниция				
Общо	31.7	0.9	29.9	33.5
Мъже	29.4	1.0	27.4	31.4
Жени	33.9	0.9	32.0	35.7
0 - 17 години	33.0	1.9	29.4	36.8
18 - 64 години	26.3	1.0	24.4	28.3
65+ години	45.7	0.9	44.0	47.4
Риск от бедност				
Общо	22.1	0.8	20.6	23.8
Мъже	20.3	0.9	18.5	22.1
Жени	23.9	0.8	22.3	25.6
0 - 17 години	24.2	1.8	20.9	27.8
18 - 64 години	17.1	0.9	15.4	18.9
65+ години	34.6	0.8	33.0	36.2
Материални и социални лишения				
Общо	19.1	0.8	17.5	20.7
Мъже	17.8	0.9	16.1	19.6
Жени	20.3	0.8	18.7	22.0
0 - 17 години	20.0	1.7	16.8	23.5
18 - 64 години	16.5	0.9	14.8	18.2
65+ години	25.7	0.8	24.1	27.4

8. Оценки на някои основни показатели по етнически групи през 2021 година

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Доверителен интервал	
			95% долна граница, в проценти	95% горна граница, в проценти
Население в риск от бедност и социално изключване - нова дефиниция и етническа принадлежност				
Българска етническа група	25.1	0.8	23.7	26.6
Турска етническа група	39.9	2.9	34.3	45.7
Ромска етническа група	79.4	3.2	72.5	84.9
Друг етнос	20.7	9.4	7.9	44.4
Риск от бедност и етническа принадлежност				
Българска етническа група	17.8	0.7	16.5	19.1
Турска етническа група	29.5	2.6	24.7	34.7
Ромска етническа група	66.2	3.5	59.0	72.8
Друг етнос	12.7	6.0	4.8	29.5
Материални и социални лишения и етническа принадлежност				
Българска етническа група	13.8	0.6	12.7	15.0
Турска етническа група	20.4	2.3	16.3	25.3
Ромска етническа група	62.0	4.3	53.4	69.9
Друг етнос	14.2	7.3	4.8	35.0

9. Оценки на показателя „риск от бедност“ по области през 2021 година

	Благоевград		Бургас		Варна	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	15.1	2.8	25.2	3.5	17.3	2.1
0 - 17 години	17.8	7.2	30.9	7.1	16.6	4.2
18 - 64 години	9.6	2.6	19.5	3.7	15.3	2.3
65+ години	31.9	3.3	38.1	3.4	25.7	2.9
Мъже	13.8	3.0	23.5	3.7	15.2	2.3
Жени	16.2	2.8	26.8	3.7	19.4	2.5
	Велико Търново		Видин		Враца	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	20.4	3.5	19.1	5.3	25.1	5.2
0 - 17 години	17.2	6.2	33.1	11.0	38.8	10.8
18 - 64 години	13.6	3.9	15.6	5.5	20.3	5.3
65+ години	34.5	4.8	18.9	5.6	25.0	5.0
Мъже	18.3	4.3	20.2	6.1	22.7	5.5
Жени	22.3	3.6	18.1	5.2	27.3	5.3
	Габрово		Добрич		Кърджали	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	11.1	2.4	20.2	3.6	22.0	4.0
0 - 17 години	2.3	2.3	32.2	8.9	22.5	10.4
18 - 64 години	3.9	1.6	13.3	3.6	16.2	4.0
65+ години	33.1	5.3	29.5	4.2	42.0	4.9
Мъже	8.8	2.5	19.5	3.8	20.7	4.3
Жени	13.2	3.1	20.9	3.8	23.2	4.2
	Кюстендил		Ловеч		Монтана	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	19.6	3.2	23.5	4.3	24.4	6.3
0 - 17 години	9.7	6.5	35.0	10.2	41.0	10.9
18 - 64 години	10.9	3.0	18.9	4.4	22.1	6.3
65+ години	47.1	5.5	27.0	5.2	13.3	4.2
Мъже	14.3	3.2	24.7	5.7	23.9	6.2
Жени	24.6	3.9	22.4	4.1	24.9	6.8

9. Оценки на показателя „риск от бедност“ по области през 2021 година

(Продължение)

	Пазарджик		Перник		Плевен	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	19.2	3.7	22.0	4.9	19.0	3.4
0 - 17 години	17.1	5.8	25.8	11.9	16.5	6.2
18 - 64 години	17.1	4.4	15.6	4.7	15.2	3.8
65+ години	29.5	3.7	36.3	5.1	29.8	3.9
Мъже	20.2	4.6	19.2	5.4	16.3	3.4
Жени	18.3	3.3	24.7	5.1	21.6	3.7
	Пловдив		Разград		Русе	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	23.5	3.3	15.1	5.4	25.0	3.6
0 - 17 години	28.6	6.4	5.9	4.5	30.2	8.7
18 - 64 години	18.6	3.4	13.8	7.0	18.8	4.0
65+ години	33.7	2.7	27.7	6.6	38.1	4.0
Мъже	22.7	3.8	10.0	5.5	19.4	3.6
Жени	24.2	3.3	20.0	5.6	30.3	4.2
	Силистра		Сливен		Смолян	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	10.2	2.7	25.2	6.5	18.2	3.6
0 - 17 години	9.1	4.8	18.0	9.0	13.1	9.1
18 - 64 години	9.3	2.8	29.0	9.1	8.6	3.3
65+ години	13.0	4.2	22.0	3.6	42.4	6.9
Мъже	11.4	3.1	22.3	7.2	15.4	5.1
Жени	9.1	3.0	28.0	6.2	20.8	3.7
	София (столица)		София		Стара Загора	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	23.8	2.0	25.8	5.7	28.3	4.3
0 - 17 години	24.4	4.6	27.1	14.6	38.3	9.0
18 - 64 години	18.5	2.1	17.8	6.2	20.7	4.5
65+ години	41.1	2.5	39.0	4.5	40.6	3.9
Мъже	20.9	2.0	22.3	5.9	26.1	4.9
Жени	26.6	2.4	29.2	5.8	30.4	4.4

9. Оценки на показателя „риск от бедност“ по области през 2021 година

(Продължение и край)

	Търговище		Хасково		Шумен	
	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Общо	18.4	3.7	19.0	3.9	15.2	3.1
0 - 17 години	17.4	9.0	12.2	5.0	9.2	4.9
18 - 64 години	15.0	4.1	19.0	5.0	12.2	3.1
65+ години	29.5	4.0	22.7	4.5	35.8	5.8
Мъже	15.7	4.1	19.9	4.6	13.1	3.1
Жени	21.1	4.3	18.2	4.1	17.1	3.5
	Ямбол					
	Относителен дял - %	Стандартна грешка				
Общо	21.7	3.7				
0 - 17 години	28.5	9.3				
18 - 64 години	12.5	3.4				
65+ години	37.5	5.7				
Мъже	17.3	4.9				
Жени	25.9	3.6				

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да се намери на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.